

KREPOST ČISTOĆE

Vladimir Mercep: *Krepost čistoće — u Svetom pismu i u prvim kršćanskim spisima, Vrelo života, Sarajevo, 1988.*

Josip Kribl

Ako kažemo da je krepost uopće neko stečeno stanje iz kojeg čovjek može s lakoćom izvršavati dobra djela, onda smo krepost odredili samo etički, a ne i teološki. Međutim, ako to ili takvo stanje stječemo pod utjecajem vjerskog prosvjetljenja, onda govorimo o teološkoj kreposti. Pisac nam upravo to pruža svojom knjigom *Krepost čistoće*. Općenito govoreći, svaki grijeh kojim se kida povezanost s Bogom jest grijeh protiv kreposti čistoće. No pisac ovdje izlaže misli u kojima specifično govori o kreposti čistoće na području seksualnog života.

»Fundamentalna opcija« ili »fundamentalni izbor« u odricanju Boga — to je teološki termin koji se poslije II. vat. koncila upotrebljava da bi se neke stvari shvatile blaže — pisac odbija argumentacijom Pavla VI. iz posinodalnog nagovora o Pokori i pomirenju od 2. prosinca 1984. To je, dakako, stvorilo stanovite probleme u pastoralnoj teologiji, koja o tome mora reći svoje ne samo za vjernike već i za predvoditelje vjernika — svećenike. Krepost svete čistoće u Starom je zavjetu promatrana kroz dvije Božje zapovijedi: šestu i devetu. »Srce čisto stvori mi Bože!« Ovaj dovik iz 50. ps. odnosi se općenito na grijeh; no on svoju potenciranost posebno dobiva na području seksualnosti: u bludu općenito, i u pitanju samobluda i u homoseksualnosti. Čistoća među rodbinom naglašena je mnogim navodima iz Levitskog zakonika. Predbračna čistoća potkrepljuje se slučajem Dine i Tamare, gdje se naglašava vrijednost neokaljene zaručnice haljine. Nadalje se citatima iz Svetog pisma potvrđuju vrijednost bračne vjernosti, svetost i nerazrešivost ženidbe, kao i savršena čistoća vezana bilo na obrednu čistoću, proročko poslanje ili upravljačko poslanje. Sve je to potkrijepljeno navodima iz knjiga Starog zavjeta.

U Novom zavjetu pisac kristalno jasno govori o svetoj čistoći Isusove Majke koja je prototip Isusove Crkve, Kristove zaručnice. Dakako da je i u Novom zavjetu čistoća uzeta najprije kao bezgrešnost ili povezanost čistog srca s Bogom. Ali, s druge strane, autor posebice govori o svetoj čistoći koja se očituje kao krepost ili manjkavost na području seksualnog života. Glavna su obilježja čistoće u Evanđelju: nutarnja čistoća, jednaka za muškarca i ženu; zatim bračna čistoća vezana uz svetost i nerazrešivost ženidbe i napokon savršena ili herojska čistoća. O svemu tome Isus govori oslanjajući se na Stari zavjet, ali ga i nadopunjuje kao npr. u slučaju pitanja nerazrešivosti ženidbe (Mt 5, 32; 19, 9). Istina je i to da sam Isus kaže da svi neće razumjeti vrhunac kreposti svete čistoće. O svim pitanjima u kojima se teolozi ili moralisti ne slažu pisac donosi mišljenja autora koja u boljem smislu pokazuju smisao kreposti svete čistoće.

Dakako da su apostoli u tom smislu mogli naučavati ono što je Isus govorio i potvrđivao. Stoga u prilog onoga što je Isus govorio autor donosi citate iz poslanice sv. Petra, sv. Jakova, sv. Jude Tadeja, sv. Ivana i sv. Pavla, čije je naučavanje cjelovita teologija i ascetika o tom pitanju. Sv. Pavao naglašava da je nečistoća obilježje nogana, što kršćani moraju izbjegavati, jer su svojom čistoćom uključeni u Tijelo Kristovo koje je sveto, tj. Mistično tijelo, a to je sveta Crkva. S obzirom na sv. čistoću Pavao govori o uzvišenosti i većem predanju čovjeka u djevičanstvu nego u braku, pa i svetom (1 Kor 7). Pisac navodi Pavlove misli o svetosti ženidbe u poslanici Efežanima i tako upotpunjuje shvaćanje sv. čistoće u braku; te će misli upotpuniti i naukom iz poslanice Kološanima (3, 18). Zbog pojava koje su se više pojavljivale među kršćanima iz poganstva sv. Pavao će oštro osuđivati pitanje rodooskvrnuća, samobluda i homoseksualnosti da nam napokon iznese misli — a to su Kristove misli — o ascetici kreposti čistoće. Autor, dakako, sve potkrepljuje navodima iz Pavlovih poslanica. Uz sve misli — osobito

one koje su manje razumljive — navodi izvorne izraze, ponajviše na grčkom jeziku što stručnjacima egzegetima stvar čini jasnijom, a svima drugima dobre volje potvrđenijom.

U postapostolskom vremenu problemi kršćana će i dalje ostati. Nasljednici apostola će stvari osvjetljavati onim što su primili od apostola: *Didaha*, *Klement Rimski*, *Ignacije Antiohijski*, *Polikarpovo pismo Filipljanima*, *Hermin Pastir*, *Barnabino pismo*, *Pismo Diogenetu* — sve su to dokumenti koji potvrđuju nauku Isusa Krista i apostola o pitanju kreposti čistoće.

Zaključimo piščevim riječima: »Objavljena nauka se ne može mijenjati!« (109). Sve dobronamjerno o tom pitanju može se prihvatiti za osvjetljenje istine, ali i sve krivonamjerno odbaciti da se ne zaprlja Božja nauka i nauka Crkve.

PRIKUPLJENO ŠIBENSKO IVERJE

Petar Zdravko Blajić

Društvo Šibenčana i prijatelja Šibenika u Splitu izdalo je u Šibeniku u ožujku 1987. knjigu *Šibensko iverje 1871.—1941.* Andrije Tambača. Prvi i do sada jedini cjeloviti prikaz povijesti Šibenika, *Šibenik kroz stoljeća*, napisao je Slave Grubišić; očekuje se, i najavljeno je, novo prošireno i dotjerano izdanje te povijesti. Za 900. obljetnicu Šibenika, 1976. izašao je *Spomen zbornik* s brojnim povijesnim prilogima. Nakon toga pojavilo se je »više monografija, znanstvenih i stručnih radova iz bogate društvene, gospodarske i posebno kulturne, prosvjetne i revolucionarne prošlosti«.

Ugledna šibenska obitelj s prezimenom Tambača dala je Šibeniku i šibenskoj regiji, i šire, nekoliko poznatih kulturnih, crkvenih i političkih djelatnika. Sin autora naše knjige, Duško Tambača, živi i djeluje u Splitu kao skladatelj, voditelj »klapâ«, zapisivač i obrađivač dalmatinske svjetovne pučke pjesme.

Knjiga *Šibensko iverje* Andrije Tambača pozajmila je dio naslova od A. G. Matoša, ili još direktnije: ne samo ime nego i način prezentiranja građe, od niza knjiga što ga već desetak godina u Splitu izdaje dr. Šime Jurišić, bibliotekar Naučne biblioteke u Splitu, koji je Tambači pomogao u prikupljanju potrebne građe. Knjiga ima blizu 150 stranica i »ima pretenzije da na jednom mjestu registrira, tematski i kronološki, događaje, pojave i ličnosti iz jednog od značajnijih i zbivanjima bogatijih razdoblja šibenske prošlosti. Listajući je, informirat ćemo se o stanju i razvoju privrede, posebno proizvodnje vina i vinskoj krizi, o školama, šibenskom tisku, ustanovama i društvima, prigodnim običajima i drugim značajkama Šibenika u razdoblju od 1871. godine do pred drugi svjetski rat«, kaže u predgovoru knjige prof. Ivo Levaković. Ovo relativno kratko razdoblje šibenske povijesti, bogato burnim zbivanjima, koje obrađuje knjiga, karakteristično je za preobrazbu grada u gospodarskom i društveno-političkom pogledu poslije višestoljetnog mrtvila.

U prikazu razvoja privrede, kaže autor, nije obuhvaćena poljoprivreda u cjelini već samo vinogradarstvo i vinarstvo kao najvažnija grana poljoprivredne proizvodnje. Ostale djelatnosti bile su od manjeg ekonomskog značaja za većinu težačkih obitelji u gradu, a pretežno su služile kao dopunski izvor prihoda.

»Knjiga je namijenjena onima kojima je Šibenik zavičaj, u prvom redu mlađoj generaciji kojoj je slika Šibenika iz tog razdoblja malo poznata«. Od četrdeset naslova možda će za ne-Šibenčane najzanimljiviji biti onaj o poli-